

Stone, I. F. (1988). *The trial of Socrates*. Little, Brown and Company. 282 p.

Sukhomlinskiy, V. A. (1968). *Mein Herz gehört den Kindern*. Volk und Wissen. 190 p.

АНОТАЦІЯ

Руденко Олександр. Розвиток творчого мислення: від імпровізації до самореалізації.

У статті розглянуто питання розвитку творчого мислення в освітньому процесі з метою пошуку ефективних методів формування креативної особистості учня. Для цього визначено методи дослідження: аналіз науково-педагогічної літератури, синтез та узагальнення теоретичних положень, порівняльний аналіз традиційних та інноваційних методів навчання, педагогічне спостереження. Результатом дослідження висвітлюються ключові фактори, що впливають на розвиток творчого мислення, такі як: практичний підхід, навчання через діяльність, роль креативного вчителя, використання проблемно-пошукових методів та імпровізації. Встановлено необхідність поєднання традиційних та інноваційних методів для ефективного формування креативної особистості. Робота підкреслює, що навчання творчості є ключовим, і пропонує використовувати практичні методи для розвитку самостійності та креативності учнів, а також рекомендує продовжувати дослідження для створення кращих навчальних технологій.

Ключові слова: творче мислення, практичний підхід, навчання через діяльність, педагогічна творчість, інноваційні методи, самостійне навчання, мотивація, імпровізація, самостійне мислення.

УДК 37.015.31:27-053.67

Віталій Фазан

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
ORCID ID 0009-0008-9627-0211

Богдан Дешко

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
ORCID ID 0009-0007-1097-6401
DOI 10.24139/2312-5993/2025.01/089-098

ФІЛОСОФСЬКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОГЛЯД НА ВПЛИВ ХРИСТИЯНСЬКОЇ ВІРИ У ПРОЦЕСІ ВИХОВАННЯ МАЙБУТНЬОГО МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ

У статті проаналізовано філософсько-педагогічний вплив Християнської віри на виховання молодого покоління. Авторами наголошено на важливості християнських цінностей як основи морального та духовного формування особистості. Зауважено, що християнське виховання ґрунтується на заповідях, які сприяють гармонійному розвитку особистості та суспільства. Зокрема, аналізується значущість християнських цінностей як основи морального та духовного формування особистості. Наголошується на необхідності виховання молоді відповідно до віри предків, що сприяє формуванню стійкості до життєвих труднощів, моральної відповідальності та духовної самосвідомості. Автори підкреслюють, що християнське виховання сприяє розбудові сильного та процвітаючого суспільства, орієнтованого на традиційні духовні засади.

Ключові слова: Християнська віра, християнські цінності, виховання, моральність, духовний розвиток, освіта.

Постанова проблеми. Сучасний соціум перебуває у стані глибоких трансформаційних перетворень, що охоплюють усі сфери людської діяльності, зокрема освіту та виховні процеси. У означеному контексті особливої актуальності набуває питання формування духовно-моральних цінностей молоді. Серед низки основоположних складових такого виховання є релігійні переконання, зокрема Християнська віра, яка відіграє важливу роль у формуванні світоглядних орієнтирів, моральних засад та громадянської відповідальності.

Філософсько-педагогічний підхід до вивчення впливу Християнської віри на виховання майбутніх поколінь дозволяє осмислити її значення не лише як релігійної традиції, а й як фундаментального чинника у процесі становлення особистості. Релігійне вчення ґрунтується на ідеях любові, милосердя, справедливості, терпіння, що є необхідними для гармонійного розвитку особистості та побудови морально здорового суспільства. Вищезазначене актуалізує тематику проведеного нами дослідження.

Аналіз актуальних досліджень. Останні дослідження (Груць, 2021; Кислий, 2007; Пирог, 2005; Цибулько, 2020; Фарина, 2018; Сорока, Фазан, Фазан, Фазан, 2024) підтверджують значний вплив релігії на виховання молодого покоління, особливо у формуванні моральних цінностей та духовної самосвідомості. Вчені наголошують, що релігійні традиції суттєво впливають на розвиток етичних норм та соціальної відповідальності. Водночас секуляризаційні процеси, спричинені глобалізацією, науково-технологічним прогресом та зміною суспільних ідеалів, поступово зменшують роль релігії у вихованні. Вказане свідчить про необхідність пошуку нових шляхів інтеграції духовних цінностей у сучасний освітній процес.

Мета статті – аналіз філософсько-педагогічних засад впливу Християнської віри на процес виховання молодого покоління, а також обґрунтування її значущості у формуванні духовно-моральних якостей особистості.

Методологія дослідження має комплексний характер та ґрунтується на філософсько-антропологічному та соціально-філософському аналізі впливу Християнської віри на процес виховання майбутнього молодого покоління. У межах дослідження нами використано наступні наукові методи: аналіз та синтез, порівняльний та системний методи, а також герменевтичний аналіз для тлумачення біблійних текстів, які розкривають сутність християнських цінностей.

Виклад основного матеріалу. Християнські цінності допомагають людині долати життєві труднощі, зміцнюють віру в Господа Бога та спонукають жити відповідно до Божих заповідей. Виховання молоді на основі означених цінностей сприятиме формуванню відповідального й морального покоління, здатного побудувати сильну та процвітаючу державу.

Віра ґрунтується на християнських цінностях, які були даровані людям Господом Ісусом Христом задля їх спасіння. До них належать добро, милосердя, любов, надія, віра, прощення та жертвовність. Сам Ісус Христос продемонстрував ці цінності через своє земне життя: народившись серед людей, зцілюючи хворих, воскрешаючи мертвих, прийнявши страждання на хресті та пожертвувавши собою заради спокути людських гріхів. Своїм Воскресінням Він відкрив для всіх шлях до спасіння. Щоб отримати цей дар, кожна людина має відкрити своє серце Богові, довіритися Йому, жити за Божими заповідями та ставитися до ближніх з любов'ю.

Для нашого дослідження слушною є думка науковиці Г. Пирог про те, що християнське розуміння цінностей потребує їх глибокого аналізу з урахуванням біблійних текстів і праць християнських теологів. Такий підхід дозволяє не лише визначити зміст, який християнське вчення вкладає в поняття «цінність», а й зрозуміти логіку формування системи цінностей та виявити ті, що мають найвищий пріоритет. Християнська традиція розглядає цінності не як випадкові явища чи суб'єктивні вподобання, а як невід'ємні складові морального буття людини, що мають глибоке духовне підґрунтя.

Дослідниця підкреслює, що християнський персоналізм вибудовує ієрархію цінностей, орієнтуючись на кількість блага, укладеного в явищах. Дана архітектоніка дозволяє чітко простежити поступовий перехід від матеріального до духовного. Вона включає такі рівні: індивід – спільне благо – особистість – релігійні цінності – Бог. По суті, це шлях особистісного розвитку людини, де кожна наступна цінність набуває більш глибокого сенсу та вищої духовної цінності.

На найнижчому рівні ієрархії знаходиться індивід, що уособлює матеріальну природу людини, її біологічні потреби та фізичне існування. Проте навіть даний рівень не є ізольованим від духовного контексту, оскільки індивід є носієм потенціалу для особистісного зростання. Наступний рівень – досягнення спільного блага, що

відображає цінність соціальних взаємозв'язків та взаємної відповідальності людей один за одного.

Наступний рівень позначений свідомим моральним вибором та здатністю до самореалізації в духовному вимірі. Важливим етапом є також релігійні цінності, що допомагають людині орієнтуватися у світі духовних смислів, моральних норм і життєвих пріоритетів. Найвищу сходинку ієрархії посідає Бог – абсолютна істина, джерело морального закону.

Вчена наголошує, що така ієрархія відображає саму структуру створеного світу, де кожен рівень слугує підґрунтям для переходу до вищого. Кожна цінність не існує ізольовано, а пов'язана з іншими через логіку розвитку та вдосконалення. Людина, яка будує своє життя згідно з аналізованою ціннісною системою, прагне до гармонії з Богом як найвищим критерієм моральності й метою свого буття (Пирог, 2005, с. 5).

Л. Чупрій у своїй роботі «Релігійні цінності як основа розвитку духовності особистості» вказує на те, що релігійні цінності мають безпосередній вплив на духовність людини (Чупрій, 2000, с. 38). Виховання майбутнього покоління на основі християнських цінностей, що становлять основу Церкви, є надзвичайно важливим. Віра дарує людині силу, стійкість, надію, любов, натхнення та душевний спокій. Вона вчить, що земне життя не є кінцевим, а є лише частиною шляху до вічності. Яким буде це вічне життя – з Богом чи без Нього – залежить від вибору самої людини. Той, хто прагне зустрічі з Богом і єдності з Ним, повинен любити Господа всім серцем, душею, розумом і всією своєю сутністю, дотримуватись Його заповідей та любити ближнього, як самого себе. Щиро віруюча людина прагне упродовж усього життя до духовної єдності зі своїм Творцем, який любить, захищає та піклується про неї (Груць, 2021).

Християнська віра – це віра сильних духом людей. Чому так? Це легко пояснити, якщо звернутися до історії: у кожному епоху християни зазнавали переслідувань. За сповідання своєї віри їх ув'язнювали, відправляли у заслання, а іноді навіть позбавляли життя. Святе Письмо навчає, що саме та віра, яку переслідують, є істинною.

Для українців християнська віра – це спадщина предків, за яку вони століттями боролися і проливали свою кров, виборюючи право вільно сповідувати власні переконання.

Маємо підстави стверджувати: нині молоде покоління зростає в антикультурному середовищі, де йому нав'язуються та пропагуються

зовсім не християнські цінності: розпуста, лихослів'я, насилля і т. д. Окрім вказаного, сучасне суспільство дедалі більше піддається впливу засобів масової інформації, які, з одного боку, відкривають широкі можливості для комунікації та отримання знань, але, з іншого – сприяють вихованню покоління, для якого відсутні чіткі моральні межі та будь-які обмеження. Виникає почуття вседозволеності, внаслідок чого суспільство втрачає духовні орієнтири, і починається процес його деградації. Люди все більше зосереджуються виключно на власних інтересах та задоволенні особистих потреб, ігноруючи проблеми інших. Проаналізована егоцентрична модель поведінки формує індивідів, для яких байдужість до спільного блага стає нормою.

Натомість християнські цінності виступають вагомим моральним орієнтиром, що закликає до любові до Бога, турботи про ближнього, шанобливого ставлення до батьків, учителів та рідної землі. Християнська етика вчить не лише поваги до інших, але й готовності працювати задля процвітання держави, а за необхідності ставати на її захист.

Наукову цінність становлять напрацювання С. Фарини. Вчений виокремлює п'ять основних груп за сферами застосування та відносить релігійні (зокрема християнські) цінності до категорії абсолютних. Він наголошує на ключовій тріаді для кожного християнина – Вірі, Надії та Любові. Вказані поняття тісно пов'язані між собою і не можуть існувати окремо, оскільки саме їх єдність формує основу істинної духовності. Означена система цінностей забезпечує людині не лише моральний орієнтир, але й визначає її місце у світі. Сучасні богослови, говорячи про «пристрасну духовність», мають на увазі глибоку відданість служінню Царству Божому, що є ознакою істинної віри.

Абсолютний характер релігійних цінностей передбачає їх незмінність за будь-яких умов. Християнська етика вимагає безумовного прийняття основних догматів віри, оскільки вони є непорушним фундаментом морального життя віруючої людини. Таким чином, саме християнські цінності можуть стати противагою моральній кризі сучасного суспільства, повертаючи людині відчуття відповідальності не лише за себе, а й за ближніх, суспільство та державу (Фарина, 2018).

Істинно віруюча особистість присвячує всі свої вчинки Господу, не зважаючи на глобальні чи особисті проблеми, адже у всьому бачить дію свого Творця. Вона розуміє, що будь-яке випробування, яке Бог посилає, має своє рішення. Такі випробування можуть мати різні причини:

укріплення віри, навернення людини до Бога або ж спокутування гріхів. Після гріхопадіння Адама і Єви людство живе у світі з гріхом, і єдиним шляхом до очищення для щиро віруючої людини є покаєння та Причастя Христових Таїнств. Саме їх Господь Ісус Христос дарував людству з безмежної любові під час Свого земного служіння, щоб кожен, хто вірує в Нього і причащається, мав надію на спасіння.

Віруюча людина вірить у Божий промисел і розуміє, що всі події в її житті відбуваються за мудрим задумом Господа, мета якого – спасіння людської душі та дарування їй вічного життя. Бог, створивши людину з любов'ю, наділив її свободою вибору, тому її майбутнє залежить від власних рішень. Той, хто прагне жити праведно, шукає Бога у своєму житті та докладает зусиль, має шанс на спасіння. Водночас той, хто керується лише власними бажаннями та нехтує духовними цінностями, віддаляється від Бога і ризикує втратити можливість єднання з Ним. У житті кожен робить вибір, і він не завжди буває правильним. Але якщо людина щиро прагне виправити свої помилки, знайти шлях до Бога і відкрити Йому своє серце, вона отримає підтримку та силу йти дорогою спасіння.

На нашу думку, надзвичайно важливо запроваджувати у всіх закладах освіти навчальні предмети, що сприятимуть вихованню майбутніх поколінь на основі християнських цінностей. Адже саме такі засади формують свідомих громадян, здатних змінювати та розвивати нашу країну, зберігати етнічну ідентичність, традиції та, найголовніше, віру наших предків. Віра надає людині сенс життя, допомагає долати труднощі та визначати правильний шлях у житті (Сорока, Фазан, Фазан & Фазан, 2024; Цибулько, 2020).

Відомий дослідник А. Кислий розглядає історичну ретроспективу, сучасний стан і тенденції розвитку релігійної освіти в Україні, яка є одним з дієвих способів формування свідомості сучасної молоді, її морального виховання. На його переконання «узгодження світської та релігійної освітніх систем в Україні є закономірним процесом розвитку сучасного суспільства. Вмотивованими напрямками взаємовпливу світської та релігійної освітніх систем в Україні є запровадження християнської етики як навчально-виховної дисципліни у зміст української школи та відкриття загальноосвітніх навчальних закладів під опікою Церкви» (Кислий, 2007). Сучасна молодь, яке нині переживає складні часи повинна виховуватися на

основі християнських цінностей, що все частіше набувають загальнонародного та загальнонаціонального значення.

Наші предки надавали великого значення вихованню дітей на основі християнських цінностей. За їх ініціативи створювали навчальні заклади при церквах і монастирях, де вчителями були священнослужителі. Вони прищеплювали молодому поколінню любов до Бога, ближнього та рідної землі. У таких закладах діти опановували читання церковнослов'янською мовою, вивчали Святе Письмо, граматику, риторику, діалектику, арифметику, геометрію, астрономію, музику та іноземні мови, зокрема грецьку й латинську. Таким чином, церковно-монастирські школи стали важливими осередками освіти й виховання, формуючи покоління, яке створювало історію держави та зберігало національні традиції. Існує лише один ідеал досконалості – ідеал, дарований нам християнством. Завдання виховання полягає в тому, щоб укорінити вічні істини християнської віри. Християнство надає життю сенс і визначає найвищу мету будь-якого виховання, виступаючи джерелом світла та істини.

Однією з важливих проблем впливу сучасного світу на молодь є поширення секуляризаційних цінностей, які сприяють зниженню ролі релігії у процесі виховання підростаючого покоління. Формування цих цінностей пов'язане з глобалізаційними процесами, науково-технологічним прогресом, зміною суспільних ідеалів тощо. У результаті секуляризація поступово трансформує місце та значення релігії в суспільному житті. Якщо раніше релігія відігравала домінуючу роль у формуванні моралі та етики, то тепер вона все частіше стає справою особистого вибору та приватної практики. Однак релігія може і далі відігравати важливу роль у житті людей, надаючи їм сенс, спільноту та підтримку (Маринович, 2011). Віра показує кожній людині, що усі люди рівні один перед одним. Саме розуміння цього і заклало фундамент демократичних та гуманістичних цінностей на які нині орієнтується наша держава (Tsybulko, 2020).

Християни надають особливого значення регулярному відвідуванню богослужінь, молитві, сповіді, причастю Христових таїнств та участі в церковних обрядах. Наші предки були глибоко віруючими людьми, які у всьому покладалися на Господа, шукаючи в Ньому підтримку та захист. Вони починали день з молитви, дякуючи за прожиту ніч, благали про допомогу в роботі чи навчанні, молилися перед прийомом їжі та завершували день подякою за прожитий час.

Ці традиції й сьогодні зберігають справжні християни, які щиро люблять Бога та довіряють Йому своє життя. Віра, що об'єднувала покоління наших предків, залишається духовним стрижнем, який зміцнює народ і підтримує єдність. Тому надзвичайно важливо виховувати молоде покоління в дусі християнства, щоб передати їм цінності, що сприяють духовному зростанню особистості.

Висновки. Дослідження філософсько-педагогічного погляду на вплив Християнської віри у вихованні молодого покоління засвідчує її важливу роль у формуванні морально-етичних цінностей, духовного розвитку та соціальної відповідальності. Саме віра сприяє розвитку особистісних якостей, таких як милосердя, чесність, відповідальність, що є фундаментальними для гармонійного суспільного життя.

Нами відзначено, що нині надзвичайно важливо впроваджувати в освітні програми навчальні предмети, що формують світогляд наступних поколінь на основі християнських цінностей. Адже молодь, вихована на таких засадах, здатна змінювати й розвивати нашу країну на краще, зберігати національну ідентичність, традиції та, найголовніше, віру предків. Саме віра допомагає людині віднайти сенс життя, визначити свій шлях і слідувати йому з упевненістю.

Таким чином, Християнська віра залишається важливим чинником морального виховання, однак її ефективне використання в освітньому процесі потребує адаптації до сучасних соціокультурних умов, що дозволить забезпечити цілісне та гармонійне становлення молодого покоління.

ЛІТЕРАТУРА

- Груць, Г. (2021). Релігійно-духовні цінності як умотивовані потреби розвитку особистості студентів: історичний аспект. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 35, 2, 238–247 (Gruts, G. (2021). Religious and spiritual values as motivated needs of students' personal development: historical aspect. *Topical Issues of the Humanities: interuniversity collection of scientific works of young scientists of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University*, 35, 2, 238–247).
- Кислий, А. О. (2007). Релігійна освіта в Україні як чинник формування суспільної моралі (автореф. дис... канд. філос. наук : 09.00.11). Київ. (Kyslyy, A. O. (2007). Religious Education in Ukraine as a Factor in the Formation of Public Morality (PhD thesis: 09.00.11). Kyiv).
- Маринович, М. (2011). Історична пам'ять і моральні виклики сучасності. *День*, 95–96, 5. (Marinovich, M. (2011). Historical memory and moral challenges of the present. *Day*, 95–96, 5).
- Пирог, Г. В. (2005). Ціннісна природа релігії (аксіологічний аналіз християнства) (автореф. дис... канд. філос. наук : спец. 09.00.11). Київ (Pirog, G. V. (2005).

- The value nature of religion (axiological analysis of Christianity) (PhD thesis... Candidate of Philosophy: speciality 09.00.11). Kyiv).
- Сорока, В., Фазан, В., Фазан, В. & Фазан, Т. (2024). Місце релігії у сучасному педагогічному процесі. *Естетика та етика педагогічної дії*, 30, 100–109. (Soroka, V., Fazan, V., Fazan, V., & Fazan, T. (2024). The place of religion in the modern pedagogical process. *Aesthetics and ethics of pedagogical action*, 30, 100–109).
- Фарина, С. (2018). Духовні цінності як домінанта поведінки особистості в кризових умовах. URL: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/metodser/111/7.pdf> (Farina, S. (2018). Spiritual values as a dominant of personal behaviour in crisis conditions. Retrieved from <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/metodser/111/7.pdf>).
- Цибулько, О. С. (2020). Духовність у освітньому просторі: проблеми впровадження та реалізації. *Освітній дискурс*, 19 (1), 95–104 (Tsybul'ko, O.S. (2020). Spirituality in the educational space: problems of implementation and realisation. *Educational discourse*, 19 (1), 95-104.).
- Цибулько, О. С. (2020). Духовний вимір освіти: проблеми та можливі шляхи вирішення. *Інноваційна педагогіка*, 21, 1, 77–81 (Tsybul'ko O.S. (2020). The spiritual dimension of education: problems and possible solutions. *Innovative pedagogy*, 21, 1, 77-81).
- Чупрій, Л. (2000). Релігійні цінності як основа розвитку духовності особистості. *Українське релігієзнавство*, № 13, 34–42 (Chupriy, L. (2000). Religious values as a basis for the development of personal spirituality. *Ukrainian Religious Studies*, 13, 34–42).
- Tsybulko, O. (2020). Evolution of spiritual education. *News of Science and Education*, 5 (72), 64–70.

SUMMARY

Fazan Vitalii, Deshko Bohdan. A philosophical and pedagogical view of the influence of the christian faith in the process of educating the future young generation.

The article analyses the philosophical and pedagogical influence of the Christian faith on the education of the younger generation. The authors emphasise the importance of Christian values as the basis of moral and spiritual formation of the individual. It is noted that Christian education is based on Christian precepts that contribute to the harmonious development of the individual and society. In particular, the importance of Christian values as the basis of moral and spiritual formation of the individual is analysed. The authors emphasise the need to educate young people in accordance with the faith of their ancestors, which contributes to the formation of resilience to life's difficulties, moral responsibility and spiritual awareness. The authors emphasise that Christian education contributes to the development of a strong and prosperous society based on traditional spiritual principles.

The research methodology is comprehensive and based on the philosophical, anthropological, and socio-philosophical analysis of the influence of the Christian faith on the process of educating the future young generation. The following scientific methods were used in the study: analysis and synthesis, comparative and systematic methods, as well as hermeneutical analysis to interpret biblical texts that reveal the essence of Christian values.

The authors note that it is now extremely important to introduce into educational programmes subjects that shape the worldview of future generations on the basis of Christian values. After all, young people brought up on such principles are capable of changing and developing our country for the better, preserving national

identity, traditions and, most importantly, the faith of their ancestors - the Christian faith. It is faith that helps people find the meaning of life, determine their path and follow it with confidence.

Key words: Christian faith, Christian values, upbringing, morality, spiritual development, education.

УДК 796.2.015.53.42.071.2-053.6

Крістіна Ющук

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0009-0004-7236-3203

Інна Павленко

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0007-4951-9603
DOI 10.24139/2312-5993/2025.01/098-110

РОЗВИТОК ШВИДКІСНО-СИЛОВИХ ЯКОСТЕЙ БОКСЕРІВ 15-16 РОКІВ

У статті досліджено фізичну підготовку боксерів 15-16 років. Представлено методику розвитку швидкісно-силових якостей боксерів 15-16 років. У представлену методику увійшли: план навчально-тренувальних занять, схема тренувального заняття, комплекс фізичних вправ у парах для розвитку швидкісно-силових якостей, комплекс спеціальних вправ для розвитку швидкісно-силових якостей, комплекс вправ із обтяженнями. Отримані дані розвитку швидкісно-силових якостей у боксерів 15-16 років експериментальної та контрольної груп на початку та в кінці педагогічного експерименту свідчать про поліпшення результатів за всіма показниками. Аналіз результатів отриманих у процесі експерименту дозволяє констатувати, що кращими виявилися показники спортсменів експериментальної групи.

***Перспективи подальших досліджень** вбачаємо у вдосконаленні тренувальних методик для ефективного розвитку швидкісно-силових якостей боксерів на різних етапах підготовки.*

***Ключові слова:** боксери, тренувальні заняття, фізична підготовка, швидкісно-силові якості.*

Постановка проблеми. Бокс стає все більш конкурентним видом спорту, і досягнення високих результатів залежить від якості фізичної підготовки. Особливо це стосується юних спортсменів, які формують спортивний резерв для спорту високих досягнень у боксі. Фізична підготовка в підлітковому віці закладає фундамент для технічної майстерності, витривалості, сили, швидкості та координації, які є критично важливими для боксерів.

Враховуючи те, що юні спортсмени перебувають у періоді активного фізичного росту та розвитку, фізична підготовка має бути адаптована до їх вікових та фізіологічних особливостей, щоб сприяти гармонійному розвитку без ризику отримання травм. Оптимально побудована фізична підготовка допомагає знизити ризик